

Praha 16. 8. 2007

46

Činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí v roce 2006

Activity of branch of tuberculosis and diseases of the respiratory system in 2006

Souhrn

Ambulantní oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí sledují osoby se zvýšeným rizikem plicních onemocnění, provádějí tuberkulinové testy a očkování proti TBC, pečují o osoby s plicními chorobami. V roce 2006 objem činnosti oboru se mírně snížil, ale počet sledovaných osob s rizikem onemocnění, dispenzarizovaných osob i počet očkovaných proti TBC vzrostl. Snížil se počet ošetření na 1 pacienta. Počet dispenzarizovaných osob se zvýšil téměř u všech nezávažnějších diagnóz.

Summary

Out patient departments of the branch of tuberculosis and respiratory diseases monitor persons with higher risk of lung diseases; they perform tuberculin tests and TB vaccination, take care of persons with respiratory problems and diseases. In 2006 the volume of activity in this branch has decreased in spite of the increasing number of monitored, vaccinated and treated persons. The number of treatments per one patient has fallen. The number of treated persons for all life threatening diagnoses has grown in 2006.

Předkládaná aktuální informace je zaměřena na ambulantní činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí (TRN). Na odděleních TRN pracovalo ke konci roku 483 lékařů a 726 samostatných zdravotnických pracovníků (334,08 lékařů a 636,62 zdravotnických pracovníků v přepočtených počtech - úvazcích včetně smluvních pracovníků). V počtu lékařů i zdravotnických pracovníků došlo k nepatrnému snížení stavu. Na odděleních TRN bylo provedeno 2 058 918 vyšetření, ošetření, BCG očkování a tbk testů (o 2 % méně než v roce předchozím). Jeden lékař poskytl v průměru 4 263 odborných kontaktů (4 349 v roce 2005), na 1 tisíc obyvatel připadlo v průměru 200,5 výše uvedených výkonů lékařů TRN (205,7 v roce 2005).

Největší objem péče byl stejně jako v minulých letech věnován dispenzarizovaným osobám. V roce 2006 bylo pod stálým lékařským dohledem 524 182 mužů, žen a dětí, o 3 % více než v roce předchozím. Nejvíce osob bylo dispenzarizováno pro chronickou obstrukční plicní nemoc (CHOPN) - 147 266 mužů a 103 746 žen, z celkového počtu bylo pod dohledem lékaře 154 dětí. Toto onemocnění bylo v roce 2005 nově zařazeno do sledování (namísto chronické bronchitis a emfyzému plic) a zaznamenávají se nově i stadia CHOPN - rizikové (20,9 % postižených), lehké (24,0 %), střední (31,3 %), těžké (17,6 %) a velmi těžké (6,2 %). Další nejčastější příčinou dispenzarizace na odděleních TRN bylo astma bronchiale (68 491 mužů, 84 204 žen, z toho 3 659 chlapců a dívek). U CHOPN i astma bronchiale došlo k nárůstu počtu postižených ve srovnání s rokem 2005, a to o 9 % resp. o 6 %. U astma bronchiale se také nově rozlišují stupně onemocnění: stupeň 1-intermitentní (25 % postižených), stupeň 2-lehké perzistující (35 %), stupeň 3-středně těžké perzistující (31 %), stupeň 4-těžké perzistující (9 %).

Třetím nejrozšířenějším případem dýchacích potíží spojených s dispenzarizací bylo zánětlivé onemocnění plic (43 769 osob), počet dispenzarizovaných pro zánět plic se mírně meziročně zvýšil (o 3,8 %). Nejzávažnějším onemocněním jsou zhoubné novotvary plic, počet dispenzarizovaných činil 17 987 osob s ověřenými novotvarami (16 697 v roce 2005) a 1 722 osob (1 698 v roce 2005) s dosud neověřenými novotvarami. Počet lékařem sledovaných osob pro zhoubný novotvar vzrostl o 7,7 %. Na celkovém vzrůstu dispenzarizovanosti se podílela většina zaznamenávaných onemocnění plic.

Podíl nově přijatých osob činil 14,5 % z celkového počtu dispenzarizovaných osob, tento podíl meziročně vzrostl o 9 %. Tradičně jsou více ohroženi i postiženi plicními chorobami muži (poměr dispenzarizovaných mužů a žen zůstává čtvrtým rokem za sebou stejný 1,3 : 1). S nejzávažnějším onemocněním - zhoubným novotvarem dýchacího ústrojí, nebylo v posledních třech letech dispenzarizováno na odděleních TRN žádné dítě ani mladistvý ve věku do 19 let.

V roce 2006 provedla oddělení TRN 103 635 BCG očkovaní proti tuberkulóze (o 1 % více než v roce 2005). Nejpočetnější skupinou očkovaných na odděleních TRN byly děti ve stáří 11 let (66 %), dále novorozenci (17 %), děti ve stáří 2 let (6,6 %), a ostatní osoby (5 %). Proti předchozímu roku se mírně zvýšil podíl novorozenců očkovaných na odděleních TRN. Komplikace po vakcinaci mělo 1 336 osob (1,3 % očkovaných), jejich počet se proti předchozímu roku snížil téměř o 10 %, nejvyšší výskyt komplikací byl v kategorii novorozenců (5,4 %), ale i zde došlo ke snížení počtu nežádoucích reakcí. Tuberkulínovému testu se podrobilo 138 460 osob, převážně dětí (o 11 % méně než v roce 2005). Očkovanost novorozenců dosáhla 98,8 % (neočkovaných novorozenců bylo jen 1 219 ze 104 134 živě narozených).

Oddělení TRN sledují také osoby se zvýšeným rizikem plicního onemocnění tzn. kuřáky s vysokým konzumem cigaret (více než 20 cigaret denně po dobu nejméně 20 let, popř. kuřáky ve věku nad 45 let), dále osoby, které přišly do styku s tuberkulózou nebo jinou mykobakterií, osoby s profesionální expozicí kancerogenů, osoby s dysplastickými buňkami ve sputu. V roce 2006 se podrobilo v této souvislosti vyšetřením 204 721 lidí, tj. o 2,2 % více než v roce 2005. Nejpočetnější sledovanou rizikovou skupinou byli kuřáci (133 200) a lidé ohrožení tuberkulózou nebo jinou mykobakterií (63 414). Počet sledovaných dospělých osob s vysokým konzumem cigaret a s rizikem plicního onemocnění se zvýšil proti roku 2005 o 3 % resp. o 0,4 %. Děti a mladistvých ohrožených tuberkulózou nebo mykobakterií bylo vyšetřeno 4 158.

Obor TRN mírně snížil v roce 2006 objem svojí činnosti měřený počtem vyšetření/ošetření, snížil se nevýrazně i počet lékařů a ZPBD. Průměrný počet vyšetření připadajících v přepočtu na 1 tisíc obyvatel byl nižší než v předchozím roce. Zároveň však vzrostl počet osob sledovaných pro vyšší riziko plicního onemocnění, zvýšil se počet očkovaných proti tuberkulóze. Vzrostl také proti předchozímu roku počet dispenzarizovaných, a to téměř u všech sledovaných onemocnění. Snížil se počet testovaných na protilátky (tbk) především v důsledku nižšího počtu dětí v odpovídající věkové kategorii. Dalším rokem za sebou vrostl počet lékařem sledovaných osob s astma bronchiale, dále pro ZN dýchacího ústrojí a s CHOPN. Z hlediska územního rozložení bylo nejvíce osob dispenzarizovaných lékaři TRN v krajích Hl. m. Praha, Moravskoslezském a Ústeckém, tj. v oblastech se značnou exhalační zátěží.

Informace o činnosti ambulantních zařízení oboru TRN jsou shromažďovány prostřednictvím statistického výkazu A (MZ) 1-01, který je součástí programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví.

Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Osoby dispenzarizované pro netuberkulózní onemocnění dýchacího ústrojí (DÚ), Česká republika, rok 2006

Onemocnění, Diagnóza MKN 10	Celkem		z toho			
			děti (0-14 let)		osoby nově přijaté	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zhoubné novotvary DÚ ověřené cytologicky nebo histologicky (C33, C34,0-9, C39.9)	13 154	4 833	0	0	3 534	1 548
Neověřené zhoubné novotvary DÚ	1 174	548	2	0	358	181
Nezhoubné novotvary DÚ (D14.2-4, D19.0)	2 325	2 018	3	2	233	234
Zánětlivá onemocnění plic (J12.0-9, J13, J14, J15.0-9, J16.0-8, J17.0-8, J18.0-9)	25 459	18 310	421	377	8 154	6 451
CHOPN (J41.0-8, J42, J43.0-9, J44.0-9)	147 266	103 746	87	67	16 874	11 733
stadium 0 rizikové	31 816	20 663	43	34	4 499	3 125
stadium 1 lehké	33 479	26 711	31	28	4 468	3 283
stadium 2 střední	45 583	32 866	12	5	4 461	3 307
stadium 3 těžké	26 547	17 752	1	0	2 492	1 506
stadium 4 velmi těžké	9 841	5 754	0	0	954	512
Astma bronchiale (J45.1-9, J46)	68 491	84 204	1 913	1 746	8 715	11 581
stupeň 1 intermitentní	17 267	20 914	715	616	2 377	3 238
stupeň 2 lehké perzistující	24 016	30 064	834	851	3 212	4 439
stupeň 3 středně těžké perzistující	21 148	26 345	344	263	2 483	3 054
stupeň 4 těžké perzistující	6 060	6 881	20	16	643	850
Bronchiectázie (J47)	2 975	2 017	5	4	264	188
Sarkoidóza (D86.0-2)	3 455	5 049	4	3	302	420
Pneumokoniózy (J60, J61, J62.0-8, J63.0-8, J64, J65, J66.0-8)	13 307	484	0	0	242	33
Difúzní plicní fibrózy a alergická alveolitis (J67.0-9, J84.0-9)	3 351	3 444	3	4	463	477
Nenádorová onemocnění pohrudnice (J86.0-9, J90, J91, J92.0-9, J93.0-9, J64, J94.0-9)	5 340	3 128	5	2	695	478
Nemoci plicního oběhu, následky oběhových změn (I26.0-9, I27.0-9, I28.0-9)	4 243	3 013	0	0	540	443
Jiná netuberkulózní onemocnění DÚ se závažným průběhem (J68.0-9, J69.0-8, J7,0-9, J80, J96.0-9, J98.0-4,6-9)	12 026	8 822	216	226	2 443	1 953
Celkem	302 566	239 616	2 659	2 431	42 817	35 720

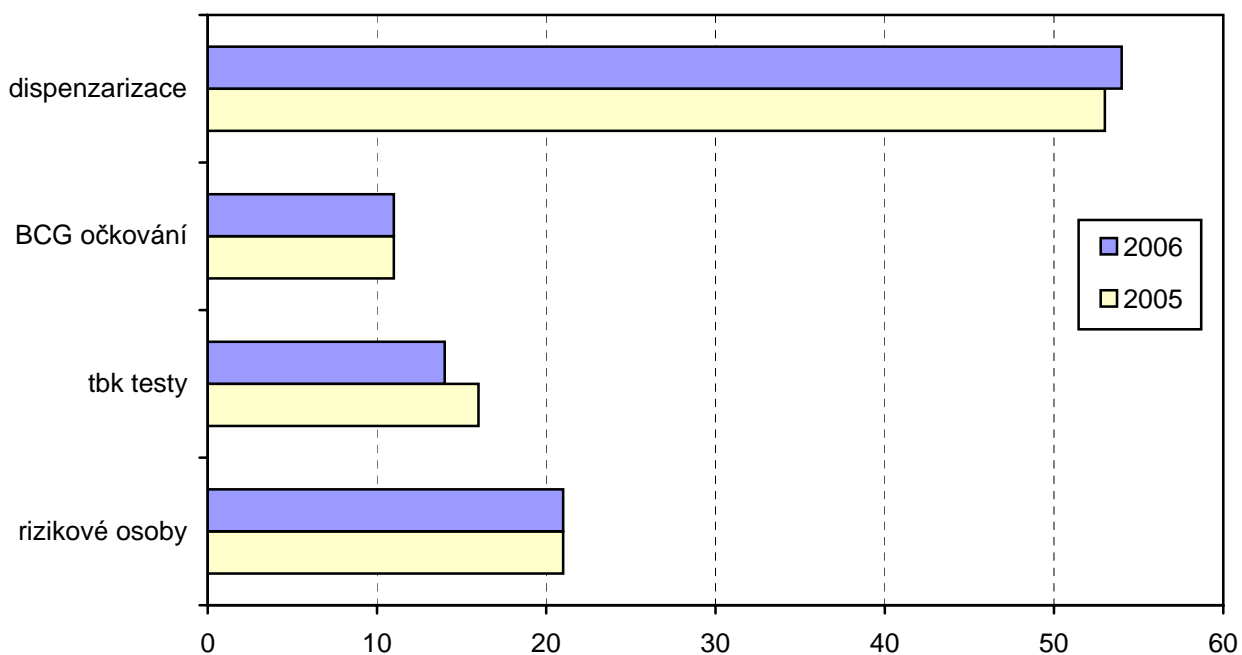
**Osoby se zvýšeným rizikem onemocnění TBC nebo plicní rakovinou
v krajích ČR, rok 2006**

Kraj	Celkem	na 100 tis. obyv.	Osoby se zvýšeným rizikem				
			TBC a mykobakt.	z toho děti	silní kuřáci	s dyspl. buňkami	s prof. expozicí
Hl. m. Praha	30 255	2 556,2	9 049	571	21 035	43	128
Středočeský	22 360	1 916,8	6 135	460	15 581	229	415
Jihočeský	8 591	1 366,2	2 143	177	5 769	37	642
Plzeňský	12 914	2 335,7	4 087	286	8 572	11	244
Karlovarský	5 203	1 708,3	993	78	3 939	0	271
Ústecký	27 721	3 367,5	6 900	542	19 966	52	803
Liberecký	4 701	1 093,8	2 859	158	1 701	10	131
Královéhradecký	13 427	2 445,2	3 034	92	9 941	16	436
Pardubický	5 861	1 156,5	2 702	93	2 902	32	225
Vysočina	6 652	1 301,5	2 705	127	3 749	24	174
Jihomoravský	10 104	893,4	4 336	397	5 407	6	355
Olomoucký	9 689	1 515,3	4 764	263	4 839	13	73
Zlínský	10 968	1 859,4	4 847	371	5 861	115	145
Moravskoslezský	36 275	2 902,2	8 860	543	23 938	97	3 380
ČR	204 739	1 994,2	63 432	4 158	133 200	685	7 422

**Osoby dispenzarizované pro onemocnění dýchacího ústrojí v krajích ČR
na 100 tis. obyvatel, rok 2006**

Kraj	Celkem	z toho pro					
		zhoubné novotvary	zánětlivá onemocnění	CHOPN	astma bronchiální	pneumo- koniózy	ostatní
Hl. m. Praha	8 426,2	535,8	405,7	3 306,8	3 107,7	13,9	1 056,2
Středočeský	5 057,6	100,9	517,2	2 330,6	1 402,8	21,9	684,2
Jihočeský	3 431,9	150,3	246,0	1 560,2	1 104,3	10,2	361,0
Plzeňský	5 293,4	89,9	459,2	2 376,6	1 756,9	111,6	499,2
Karlovarský	5 469,6	143,8	716,7	2 237,2	1 784,5	12,5	574,9
Ústecký	5 632,3	153,1	505,1	3 136,7	1 297,9	53,6	486,0
Liberecký	2 917,0	99,1	373,0	1 232,2	676,8	12,3	523,5
Královéhradecký	4 228,6	113,5	110,4	2 018,9	1 461,6	101,1	423,2
Pardubický	4 409,2	168,5	324,2	1 758,1	1 779,8	18,0	360,7
Vysočina	4 466,7	127,4	354,5	2 273,3	1 107,6	24,3	579,7
Jihomoravský	4 652,7	176,6	421,0	2 430,3	1 103,9	29,8	491,1
Olomoucký	3 823,2	128,2	307,8	2 483,0	368,8	19,9	515,5
Zlínský	5 176,1	99,3	497,6	2 442,6	1 324,5	87,8	724,2
Moravskoslezský	6 484,4	109,7	574,4	2 753,6	1 480,1	832,5	734,1
ČR	5 281,0	175,2	426,3	2 444,9	1 487,3	134,3	612,9

Struktura činnosti oddělení TRN (v %) podle počtu ošetřených osob

Struktura osob dispenzarizovaných pro vybrané diagnózy

